СВОБОДА — SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК — UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 147. — Джерзі Ситі, Н. Дж., вівторок, 27-го червня 1939. No. 147. Jersey City, N. J., Tuesday, June 27, 1939. VOL. XLVII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи“: BErgen 4-0237, — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016, 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

КОНҐРЕС ПРИСПІШУЄ ПРАЦІ

ВАШИНҐТОН. — Провідники обох палат конґресу стараються приспішити праці конґресу так, щоби покінчити необхідні роботи й розїхатися на вакації з днем 15. липня.

За те саме натискає на конґрес уряд, котрому треба нового закону про допомогу й стабілізаційні фонди, бо інакше він знайдеться у важкій ситуації. Власне в таку ситуацію бажає його поставити опозиція звичайним розтяганням дебат над іншими.

ЗА ГУРТОВУ ЗНИЖКУ ВИДАТКІВ НА 10%.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Мартин з Масачусетс, провідник меншости в палаті послів, заповів внесення проєкту закону про зменшення всіх видатків уряду на 10%.

Зпід знижки мають бути виняті видатки на суспільне забезпечення, допомогу й усталені зобовязання.

ПЕРЕШКОДИ В ПЕРЕЛЕТІ ОКЕАНУ.

НЮ ЙОРК. — Великий літак „Єнкі Клипер“, котрого власником є „Пан Америкен Ервейз“, а котрий збирався на пробний перелет через Атлянтійський океан, щоб усталити можливості правильної комунікації між Америкою й Европою, долетів до місцевости Шедіяк, у Ню Бронсвику, в Канаді, і мусів задержатися через мраки.

На ньому є 21 представників Білого Дому, департаменту війни, стейту й почти, конґресу, прибережної сторожі, уряду цивільної авіяції й підприємства.

ПРОЦЕСИ ПРОТИ УРЯДОВОЇ КОРУПЦІЇ В ПЕНСИЛВЕНІЇ.

ГАРИСБУРҐ (Па.). — Присяжні судді в стейтовім суді повіту Дофин признали Бравнмилера, секретаря комунікації за ґубернаторства Ерла, винуватим злочинів в урядуванні. Прокураторія старається поставити н асуд чим скоріше інших урядовців, котрих вона обвинувачує за хабарництво й інші злочини підчас урядування.

Присуди вважають поважним ударом у Демократичну Партію.

РОЗВИВАЮТЬ УЗБРОЄННЯ.

ВАШИНҐТОН. — Інжиніри американської армії придумали скорострільну гармату, що потрапить пробити повзовий панцир грубости півтора цаля на віддаль пів милі.

Такі гармати вже продукують.

ЗАРЯД НЮЙОРСЬКОЇ ВИСТАВИ ХВАЛИТЬСЯ УСПІХОМ.

НЮ ЙОРК. — Заряд Світової Вистави в Ню Йорку каже, що число відвідуванів вистави досягнуло в неділю 10 міліонів осіб.

Заряд повів спеціяльну кампанію за те, щоб доказати, що й на виставовій площі можна зїсти дешево.

Відкриваючи зїзд лютеранів на „Полі для спеціяльних подій“ на виставі, сенатор Шипстед заявив, що найкращий засіб для врятування демократії в світі є врятувати її в Америці.

500 ДІТЕЙ ЖЕРТВОЮ ЗАТРОЄННЯ.

НЮ ЙОРК. — Урядові обчислення показують, що число дітей затроєних минулої пятниці поживою на Стетен Айленді, виносить понад пятьсот. Розсліди показують далі, що діти затруїлися яешною салатою, що її роздавали в школах. Отроєні майже самі діти. 108 з них треба було відставити до шпиталів. З затроєних ніхто не помер.

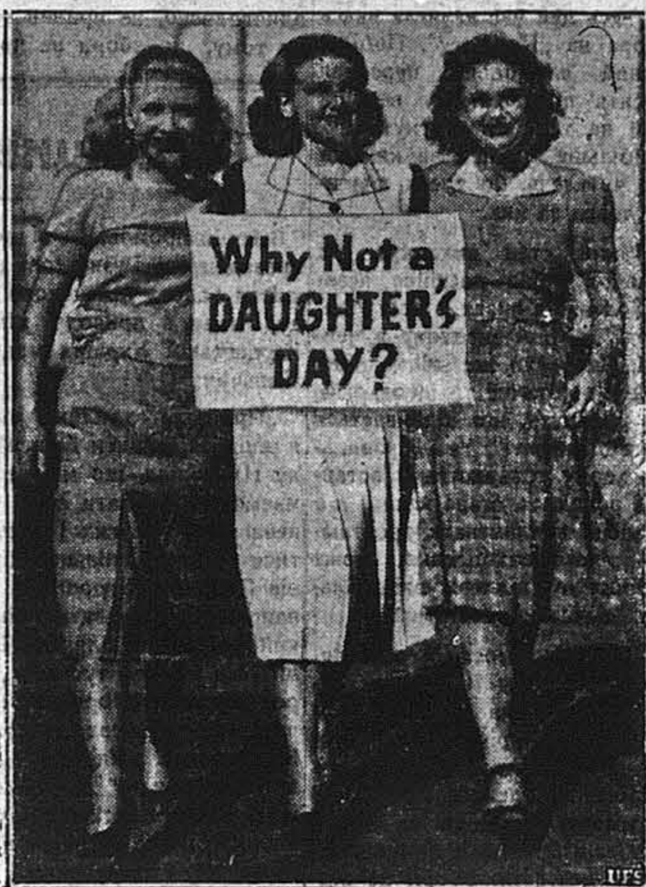
„ДВОЛИЧНІ“ БАКЦИЛІ.

БОСТОН. — На конвенції Краєвого Сухітничого Союзу виступив його предсідник, д-р Вилієм Гвайт, з рефератом про вплив сухітничих бакцилів на інші недуги й доказував, що ці бакцилі, які, як відомо, спричиняють недугу, котра баґатьом людям може бути смертельною, сильно поборюють бакцилі деяких інших недуг, передовсім жовтачки. Говорив він, що сухітничі бакцилі виділюють із себе субстанцію, яка дає крові людей, хворих на небезпечну жовтачку, силу згущуватися.

НАПАД ГРОМИЛІВ НА ҐАЗЕТЯРА.

ВОТЕРТАВН (Вірджінія). — Ґраф Іґор Касіні, 22-літній ґазетяр, що пише правильно у „Вашинґтон Таймс Геральді“ про „вище товариство“, доніс поліції, що на нього напали три молоді чоловіки, заарештували його безправно, роздягли, насмарували смолою й обсипали пірям. Він домагався арештування напасників.

Арештовані напасники призналися до вчинку, кажучи, що вони хотіли пімститися на Касінім за те, що він написав, що батька одного з них не запрошено на „ґарден парті“, влаштованім у Вашинґтоні для англійського короля.

СПРАВДІ, ЧОМУЖ БИ НІ?

Недавно святковано загально День Матери. Потім День Батька. Тепер знайшлися дівчата, що піднесли думку святкування Дня Дочки та пішли на вулиці пікетувати за свою думку.

НОВА „МАВРЕТАНІЯ“ В НЮЙОРСЬКІМ ПОРТІ.

Новий великий корабель лінії „Гвайт Стар Кюнард“, „Мавретанія“, закінчив у суботу рано свою першу подорож океаном. Дорогу з Ліверпулу до Ню Йорку відбув за 6 днів і 19 годин. Величезні маси народу зголосилися негайно до відвідин нового корабля.

ЗІСКОЧИВ З ПОТЯГУ.

Василь Угрин, інакше „Василь Нагорняк“, 39-літній мужчина, ескортований детективом з Форт Франсес до Торонта, вискочив з потягу в повнім русі та зник у пущі в околиці Мидгирст і Бакстер. Потяг негайно спинено, але Угрин зник у лісі. Поліція розпочала облаву.

Угрин є обвинувачений у двох ошуствах на суму $400. Його поліція придержала у Форт Франсес і торонтонський детектив був висланий, щоби приставити Угрина до Торонта.

ПАСТОРИ ВЕДУТЬ БЕЗРОБІТНИХ.

Пять протестантських пасторів привели перед ратуш Торонта 200 безробітних демонстрантів, які домагалися праці або хліба. Їм відповів посадник Дей, що місто не є в стані опікуватися безробітними, які напливають до міста з усіх сторін Канади.

САМОГУБСТВО НА ДНІ КРИНИЦІ.

В Ошмяні на Виленщині скочив до криниці 60-літній Й. Шушкевич, де пробився ножем. На крик Анни Роґашової, яка перша побачила траґічний випадок з Шушкевичем, збіглися люди, витягнули його з криниці і перевезли до шпиталю, де він помер. Причиною самоґубства було родинне непорозуміння.

УРЯДНИК ПОЧТИ ПІШОВ ДО ВЯЗНИЦІ.

Джана Цісецького, асистента почтаря у Рейнджер, Саск., засуджено на три роки вязниці за крадіж листів з грішми.

Цісецький признався до вини в суді кінної поліції. Дохоження переводили інспектори Рипенґейл і Комінґс з департаменту почти, і констабел Р. В. Бюкенен від кінної поліції.

$30,000,000 ДОХОДУ З ПРОДАЖУ АЛЬКОГОЛЬНИХ НАПИТКІВ.

15 літ тому віддано продаж алькогольних напитків в Алберті, раді контролі над алькогольними напитками. У часі згаданих 15 літ мала провінція коло 30 міліонів долярів доходу з продажу гарячих напитків. Найбільше доходу з продажу алькогольних напитків мала провінція у фіскальнім році 1928—29; цей дохід виносив 2,661,048 долярів. Минулого року дохід з продажу гарячих напитків виносив 2,532,750 долярів.

ЖІНКИ ПРОТИ ТРЬОХ МЕДВЕДІВ.

Пані Дж. Пічі і пані Р. Робертс, індіянки з оселі миля 72, Саск., розказували про свою боротьбу проти трьох медведів, які зайшли до хатини пані Робертс.

Вона була сама з трьома дітьми, коли три медведі появилася за нею. Вона перебігла два рази хатину, щоб дістати кріс, але це їй не вдалося. Вкінці пані Пічі звернула увагу медведів з поблизької хатини, і тоді пані Робертс побігла корчами 3 четвертини милі до залізничого секційника по поміч.

Люди вернулися з крісами і вирятували загрожену жінку і діти, вбиваючи одного з медведів.

Хоч умучена з ходу, пані Робертс вхопила кріс, побігла за зникаючими напасниками і вбила одного з них.

РОБИЛИ ГРОШІ ПРИ НАГОДІ ГОСТИНИ КОРОЛІВСЬКОЇ ПАРИ.

Програма гостини короля й королеви в Торонті обіймала між іншим 25 миль процесійної обїздки вулицями міста впродовж сім годин і кожне видне місце при шляху тієї процесії представляло собою видиму копальню золота для підприємчивих осіб. Тисячі вікон у приватних домах, бюрах і робітнях були до винайму від доляра до десять долярів від особи. Дахи й паркани мали також свою ціну. Столи в ресторанах, ґанки і звичайні дерева в городах були до винайму. На площах, парцелях і городах вибудовано руштування з сидженнями, які продавано від $2.50 до $8. На вулиці Юніверситі й Елм підприємчивий жид збудував на площі руштування з 2,000 місць, які винаймав від двох до вісім долярів за одно.

НІМЕЦЬКІ АНТИНАЦІСТИ.

У Киченері, Онт., відбувся „народній“ зїзд німецьких радикальних орґанізацій у Канаді, відомих як Німецько-Канадійська Народня Ліґа, на якім то зїзді вирішено поборювати націстичний рух серед німців у Канаді. В резолюціях натавровано ґітлерівців за ширення пропаґанди німецького уряду. Бесідники твердили, що в Канаді існує відділ німецької чрезвичайки „Ґестапо“, якої аґенти вживають терору серед німців по містах Канади, щоби під загрозою перевести націзацію 500,000 канадійських німців. Непослушних іноді „фізично турбують“, декого відправляють з роботи у фірмах, „де націстичний аґент має вплив“. Крім того говорено, що в Канаді розведено загальну шпіонажу і що тисячі німців працюють у користь Гітлера. Баґато таких новостей подано для вжитку анґлійської преси і якщо в тім є правда, то та німецька ліґа своїми денунціяціями поставила цілий німецький загал у темному світлі в Канаді.

Такі самі заходи роблять і наші комуністи, які очернюють перед канадійцями не-комуністичні українські угруповання.

ТУРЕЧЧИНА ЗАМОВЛЯЄ ЗБРОЮ В СССР?

В московських офіційних колах говорять, що Туреччина рішила поробити в СССР великі закупна военного матеріялу, зокрема літаків, протилетунської артилерії та кораблів.

ГАВКАННЯ ПСА ВИРЯТУВАЛО 6 ОСІБ З ВОГНЮ.

Позаді Капітал Флавр і Фід стору, 912 Елевент Евеню, Реджайна, повстав у хатчині до вудження мяса вогонь, котрий скоро поширився на причепу і хату.

Пес, збуджений димом і полумінню, зачав сильно гавкати. Це збудило всіх у хаті. Олекса Загарук був одним з тих, що там спали, і старався загасити вогонь путнею води. Та притім попікся. Пожарний департамент загасив вкінці вогонь. Шкода виносить до 75 долярів.

ЗАКРИЛИ ТРИ УКРАЇНСЬКІ СТУДЕНТСЬКІ ТОВАРИСТВА

ЛЬВІВ. — Рішенням ректорату львівського університету з 5. червня б. р. припинено на 6 місяців діяльність таких українських академічних товариств: 1) Академічного Хору „Бандурист“, 2) Т-ва Українських Студентів Права „Правнича Громада“ і 3) Товариства Українських Студентів Медицини і Фармації „Медична Громада“. Припинення наступило за „нелеґальну діяльність“, про яку донесла поліція на підставі доносів шпигунів.

РЕЛІҐІЙНО-НАЦІОНАЛЬНА МАНІФЕСТАЦІЯ.

ЛЬВІВ. — Релігійні обходи зачинають усюди прибирати ще й характер українських національних маніфестацій. Так треба глядіти і на Свято Євхаристії у Львові, яке відбулося в Ринку під проводом епископа Кир Івана, а при участі 15,000 вірних. Часописи підкреслюють, що багато священиків мали чудово, справді по мистецьки, вишивані фелони. Зокрема впадали в очі ризи Преосвященного Кир Івана зо своїми народніми взорами.

„ТОВАРИСТВО РОЗВОЮ ЗЕМ ВСХОДНІХ“ МАЯЧИТЬ.

ВАРШАВА. — Це те товариство, що на спілку з орґанізацією „Звйонзек Шляхти Заґродовей“ веде пропаґанду польщини на українських землях і допомагає будові польських народніх домів. На загальних зборах цієї орґанізації, що відбулись 1-го червня, стверджено, що українські землі „хочуть бути і будуть сильним та непорушним запіллям цілої Польщі“.

ПРО РОЗПРАВИ ПРОТИ 16 СВЯЩЕНИКІВ.

ЛЬВІВ. — „Діло“ з одного дня, себто з 13. червня 1939 (ч. 132), доносить про нові судові розправи проти 16 українських священиків „за українізування назвищ“. Там і подані ріжні присуди.

ВІДПОВІДЬ НА УКРАЇНСЬКУ ІНТЕРПЕЛЯЦІЮ.

ВАРШАВА. — Свого часу посол д-р Степан Баран вніс був інтерпеляцію в справі польських масових виборчих зловживань до громадських і міських рад на терені воєвідств: львівського, станиславівського і тернопільсьдого. Відповідь на це премієра-міністра Ф. Славой-Складковського виносить 23 сторінки машинового тексту. Та ніякої кари за зловживання польських урядовців не буде, бо премієр при кінці відповіди подав таке: „Підстави здоґадних зловживань треба передовсім шукати в підході українських політичних чинників, що намаґалися за всяку ціну надати виборам характер політичної демонстрації, як спроби сил безкомпромісового українського націоналізму“.

А ЩО РОБЛЯТЬ З УКРАЇНЦЯМИ?

ВАРШАВА. — Польська преса дуже обурена на данціґський сенат, що примушує урядовців-поляків надавати польським назвищам німецький характер..

МАНІФЕСТАЦІЯ „ЗБРАТАННЯ“.

ЛЬВІВ. — Щоб заманіфестувати польсько-совєтську приязнь, Совєти візьмуть участь у „Львівських Торгах“ і матимуть свій павільон.

ЧИ СПРАВДІ ВІЙНА?

МОСКВА. — Виходить, що зачалася справжня війна між Зовнішньою Монголією, що є під протекторатом Совєтів, і Японією чи там Манчуком, що граничить з Монголією. Тільки не знати, хто тепер виграє. Японські джерела подають, що зістрілили коло півтори сотні совєтських літаків упродовж останніх тижнів, а Москва каже, що вона побіджає. Одно певне, що йдуть завзяті бої.

НІМЕЧЧИНА ЗМОБІЛІЗОВАНА.

БЕРЛІН. — Американські кореспонденти твердять, що Німеччина перевела „фізичну і моральну мобілізацію“, має 2,000,000 готового війська, готова до війни та числить на те, що її сила (себто німецько-італійського бльоку) є „ідейна“, а сила противників є куплена „за золото“.

Є ЩОСЬ ВИЩЕ ВІД — КОНЦЕСІЙ.

ВЕРДЕН (Франція). — Ґенерал Ґамелен, якого вважають найбільшою військовою фіґурою від часів Наполеона, сказав у своїй промові над гробами упалих під Верденом, що „національного авторитету не можна здобути уступками“ і тому не можна уступати „перед законами джунґлів“, себто перед насильством. Це означалоб, що Франція готова до війни.

ПОЛЬЩА НА ПЕРШОМУ ПЛЯНІ.

БЕРЛІН. — Нема сумніву, що як вибухне війна, то перший німецький наступ буде звернений проти Польщі. Німці обчисляють, що підбиття Польщі забере від 5 до 6 тижнів. Далі кажуть, що вже й військова команда прийшла до переконання, що коли не буде тепер злагоди, то війна неминуча.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and Holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.		SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число в пятниці (з англійською частю):		Friday's Issue (witr Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзи Сіті і Заграницею:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ВЛАСТИВЕ ДЖЕРЕЛО БЕЗСИЛЛЯ

Раз-у-раз підносяться голоси в американській кацапській пресі, що то є з „карпатороссами", що їх ніяк не можна заставити до допомоги „Подкарпатской Руси". Не давали їй допомоги, коли була під чеською владою, бойкотували її, коли була там українська влада, і нічого не роблять тепер, коли здійснилася мрія мадяронів і Закарпаття опинилось знову під Мадярщиною. Не помагають апелі ні до „русскости", ні до „русского" духа, ні до „русского" серця, ні до „русской" доброти. Ніхто з „русских" не обзивається, щоб допомогти тій — як вони пишуть — „дорогій русскій країні", себто — „Подкарпатской Руси". А чейже є в Америці поважне число московської аристократії. Є московські інтелігенти. Є московські офіцири. Є московські єпископи, батюшки і т. п. А між ними є багато таких, що доробилися грошей. Та ніхто з них не спішить із жертвами на допомогу бідному і поневоленому народові Закарпаття. Навіть не спішать ті, що вийшли з Закарпаття, а тут виховались і живуть у „русскім" дусі. І вони не складають жертв для для своїх рідних „русских" братів. Отже все, на що тільки може дехто з тої „русской" братії здобутись, це тільки нарікання на те, що „русскі" розварені, розбиті та що не можуть навіть погодитися щодо допомоги „Подкарпатской Руси". Навіть не помагають погрози, що українці в Америці збирають великі суми і посилають на Закарпаття, щоб там закріпити „ненависне вікраїнство". Словом — ніщо не помагає. „Карпатороссі" сплять мертвим сном. Кидаються між ними трохи ще тільки московські червоні аґенти, але і їхня спекуляція на „русскости" не поплачує, принаймні в тому розумінні, щоб з цього була хоч якась грошева полекша для бідного люду Закарпаття.

Як жеж пояснити оте явище? Чому той самий нарід, що є рідним братом чи рідною сестрою виходців із Закарпаття, а походить з Галичини, хоч також поділений на партії й групи, у часі ось цього занепаду духа серед „карпатороссів" збирає і складає жертви не тільки на загально-українські потреби, але ще зокрема і на — Карпатську Україну? І чому між „карпатороссами" нема таких провідних людей, щоб дали хоч своїми власними жертвами приклад патріотизму, любови до свого народу, до тої так ніби ними любленої „Подкарпатской Руси"?

Усе те є ясне, як сонце. „Русскість" не гріє і не загріє вже нікого. Саме „русскість", як мертвий і пустий звук, добила духа виходців із Закарпаття. „Русскі" провідні люди не є ніякими патріотами, а тільки людьми без любови до свого народу і своєї рідної землі. Вони від рідного відступили, а до чужого не пристали, бо його не знають, не розуміють і не відчувають. Зате українство — це природне тепло й природній голос рідної землі. Це посвята для рідної землі й того народу, що на ній живе. Це крівава боротьба, повна геройства, за кращу долю нашого народу. Це не слова, не фрази, а та дійсність, за яку люди віддають життя.

„ПРОСВІТА"

„Просвіта". Який дорогий звук для кожного українця! Скільки теплого почуття в цьому слові, скільки змісту, поривів, надій, досягнень вложив нарід у це слово „Просвіта"...

Почалася „Просвіта" в Галичині в 70-тих роках та за час свого існування робила таку роботу, що її наслідували в Україні, на Закарпатті, в Америці, Канаді, Арґентині, Бразилії, на Зеленому Клині та в усіх европейських краях, де знаходяться українці. Наслідували передусім саму назву „Просвіта". Здавалося, що інституція, яка хоче освідомити, вчити нарід, мусить називатися „Просвіта". Тепер на рідній землі перестали існувати „Просвіти". Задержалися вони на чужині, а немов духовим центром для них ще львівська „Просвіта"; могутня освітня організація, з багатотисячними клітинами. В її честь співали поети гимни, її творчість величали в мистецьких творах — писаних і мальованих. Називали „матірю" товариств, суверенною української культури. Передержала львівська „Просвіта" всяке лихоліття, відродилась у повоєнному часі та завдяки добрій адміністрації бл. п. голови І. Кивелюка станула певно на ноги.

Щойно за головства бл. п. Михайла Галущинського зробила „Просвіта" один фальшивий крок, який рішив про її будуче на довгі роки. Хотіла „Просвіта" пустити в український світ якнайбільше друкованого слова і закупила чомусь у відомого жидівського видавця Оренштайна українських книжок за велитенські суми на дуже тяжких умовах. Цей невмісний інтерес не тільки що підірвав тверді матеріяльні основи „Просвіти", але ще й до того стримав продукцію нової української літератури. Читальні напихалися давнішою довоєнною літературою, що вже в післявоєнної ґенерації не в цілості знаходила смак, а сама „Просвіта" на якийсь час спинилася була у продукції популярного видавництва. Після Галущинського „Просвіта" відновила свою роботу на давніх випробуваних зразках, але її вже тягнуло до землі велитенське задовження, затягнене на книжки Оренштайна.

Щоб справу направити, почалася напів обовязкова „розгрузка" книжкового маґазину; вона трохи опорожнила скількість книжок у материньому товаристві, стягнула поважний готівковий капітал для товариства, але всетаки осталося ще дуже багато книжок, а багато тих читалень, що побрали від „Просвіти" на кредит книжки, мусять усю свою енергію зуживати на те, щоби платити належитості за книжки старого фасону. Деяку поправу у фінансовому стані „Просвіти" ввели ювилейні доходи: 60-ліття в 1928 році, 70-ліття в 1938 році, хоч, з другого боку, це була капліна в морі в порівнянні з затягненими зобовязаннями.

Увесь цей час налягла якась змора на „Просвіту". Побільшений службовий персонал мусить працювати у великій мірі на те, щоб стягнути якнайбільше грошей за книжки від читалень, бо треба платити довги за них.

Такий стан викликує від кількох років постійне незадоволення в низах, а розгубленість, а то й зневіру в центрі. Як узяти ще до того на увагу політичне та ідеольогічне розбиття, що відбивається і на „Просвіті", та неправильну керму товариства в останніх роках, то стане ясним, що замісць викликувати зростаюче річеве захоплення, може „Просвіта" піддержувати тільки звичаєвий сентимент.

В такій атмосфері відбулися 8-го червня 1939 р. загальні збори. Вони не були днем радісного щорічного обрахунку, зробленого вдоволеним поміром пройденого шляху. З острахом прийшов на збори виділ, з боязким почуванням ішли делеґати. Збори не відбувалися що року, як цього навіть вимагає статут, але востаннє були ще в 1936 році за роки до 1935! Тепер складав виділ звідомлення за роки 1936, 1937 і 1938, і за два перші роки зложив, а за 1938 не міг. Тому збори уділили абсолюторію тільки за 1936 і 1937 рік. Небувала річ. Контрольна комісія сказала, на зборах, що „не мала часу" провірити господарства за 1938 рік, але саля і ввесь нарід переконані, що не „не мала часу", але не могла, не мала підстав до провірки. Ацеж був рік 70-ліття, такого голосного у світі ювилею!

Почалася перед зборами прилюдна боротьба проти виділу, а головно проти голови, д-ра Івана Брика. Дійшло до того, що після 30-літнього належання до виділу „Просвіти", в тому 7 літ як голова товариства, д-р Брик не міг прийти на загальні збори (прислав письмо, що хорий), а наради вів заступник голови, Василь Мудрий. На цілих зборах не впало ані одне слово про бувшого голову, ані одне слово про просвітянську працю. Ціла увага була зосереджена на вибір нового виділу. Знову вигринуло ідеольогічне перехрестя. Прийшла коаліція напрямків — католицького, націоналістичного і фронтівського. Поминули напрямок УНДО і радикалів, дарма, що навіть дехто з націоналістів дуже ядко накликав до консолідованого виділу навіть з радикалами, хоч їх — як казав — не терпить. Головою вибрали о. совітника Юліяна Дзеровича 163-ма голосами. Предложений на перший кандидат Омелян Терлецький, вибраний одноголосно, не приняв вибору тому, що збори не приняли його вимоги, щоб до виділу належав також д-р Коберський (радикал) і Василь Мудрий (УНДО).

Вибрали 14 членів виділу. І так покінчився вступ „Просвіти" в її 80-ліття.

До виділу ввійшло багато людей зовсім нових. Правда, деякі з них іще нікому невідомі, особливо з просвітянської праці, але може бути, що до керми вони нададуться. Дав би Бог. Бо така установа, як „Просвіта" не сміє нидіти від старости; з ходом років вона має радісно жити і процвитати!

Львів, 9. червня 1939. Х.

Угорщина і Польща

В своїй промові — відповіді президентові Рузвелтові з 28. квітня голова німецького уряду, Гітлер, з приводу віддачі Карпатської України мадярам зазначив:

„Прийшла хвилина, в якій я рішився заявити іменем уряду Німеччини, що ми не думаємо обтяжувати себе далі ненавистю других і противитися бажанням спільних кордонів Польщі й Угорщини, щоб, наприклад, вдержати німецький маршовий шлях до Румунії". Не сказано тут про „природні" або „історичні" права угорської держави до нашої Карпатської України, лише про „ненависть" до Німеччини з боку поляків і мадярів, якщоб німці перешкоджали польсько - мадярським плянам щодо утворення спільних кордонів на тілі українського народу. Якщо поставлений був у цій промові мотив моральний, (ненависть) як причина, задля якої Німеччина пішла назустріч бажанням Польщі та Угорщини, то повстає питання: чи та „ненависть" до Німеччини у поляків і в мадярів зникла і була заступлена вдячністю, прихильністю і любов'ю? Факти говорять противне. Польща ще більше переляклася, коли німецьке військо стало на Словаччині, в Татрах, відкіль недалеко до Кракова. Мадяри своєю поведінкою тільки підтвердили давно відоме правило, що політика міжнародня не знає вдячности. Серед мадярів росте огірчення на Німеччину за те, що німецький уряд не дозволив досі Угорщині захопити Словаччину, як це зроблено з Карпатською Україною. Отже окупація Карпатської України не тільки не задовольнила претенсій Угорщини, а ще більше роздражнила її апетити.

Відомо, що „право" Угорщини на Карпатську Україну дуже активно піддержувала Італія. 1923 року Мусоліні був ініціятором постанови ради амбасадорів у Парижі 15. березня про визнання польської окупації Галичини. Тепер, на весні 1933 року, головно Італія налягала, щоб між Польщею та Угорщиною була спільна границя. Причини такої політики Мусолінія досить ясні: італійці бояться надмірного підсилення Німеччини і тому хотілиб мати під своїм впливом Угорщину і Польщу. Поки італійський міністер закордонних справ Чано їздив до Варшави, щоб переконати поляків держатися „оси" Берлін—Рим, поляки показали себе хитрішими дипльоматами. Ще від листопаду 1938 року Бек цілою парою повів Польщу до зближення з Англією та Францією. Діставши від Італії та Німеччини подарунок — спільну границю з Угорщиною через Карпатську Україну, поляки скинули маску добросичливости до Німеччини і Італії і формально вступили в союз з Англією та Францією.

Таким чином, жертва, принесена нашою кровю для усунення „ненависти", була даремна. Щоправда, дехто думає, що хоч Польща повернулася плечима до оси Берлін—Рим, то однак Угорщина, мовляв, є і буде вірною союзницею Італії та Німеччини і навіть буде, вразі потреби, битися проти Польщі на боці Німеччини. Факти суперечать цьому поглядові. Ми бачили, як у моменті великого напруження між Німеччиною та Польщею між поляками та мадярами йдуть приятельські зносини, і то не між приватними особами, а між політичними та військовими чинниками. Досить пригадати недавню делеґацію вищих мадярських старшин до Польщі, при чім у Кракові, в присутності цих мадярів, був поляками подарований повз мадярській армії. Мадярська радіовисильня в Будапешті подає що дня відомості для чужини мовою німецькою, французькою, англійською й італійською. І в цих реляціях, адресованих до широкого свіду, мадярське радіо зазначає своє непохитне приятельство до Польщі.

Настрої цілої Угорщини рішучо прихильні до Польщі. Це річ зрозуміла. Мадяри бояться Німеччини, як свого найбільшого сусіда. Угорщина тільки з допомогою Польщі надіється захопити Словаччину, що перебуває під охороною Німеччини. Угри невдоволені ще й тим, що німецький уряд вмішується до мадярських „внутрішніх справ"; відомо, що Угорщині є більше, як пів міліона німців, котрі позбавлені навіть прав на рідну школу. Німеччина домагається культурно - національної автономії для своїх родаків („Фольксґеноссен"). Звісно, мадярським провідникам ці німецькі домагання зовсім не до вподоби.

Від дня окупації Карпатської України мадярським військом багато українців мусіло мимоволі ознайомитися з настроями мадярського суспільства супроти Польщі та Німеччини. Всі говорять в один голос, що мадяри ні за що не будуть битися з поляками. Мадяри переконані, що Карпатську Україну їм дала Польща, а не Німеччина. Між мадярами зростають виразно протинімецькі настрої. Цікаво, що в перших днях окупації в Карпатській Україні арештовано багато німців, декого мадяри навіть побили, при чім глузували з тих німців: „Нехай вам поможе тепер Гітлер". Натомісць із поляками йде дальша співпраця, котра заходить так далеко, що до захоплених мадярами українських Січовиків присилають з Польщі старшин, щоб помагали мадярам у допитах.

Дальший розвій подій побачимо. В кожнім разі, ясно, що Будапешт хоче грати ролю „язичка" в европейській рівновазі. Тому заграє з обома своїми приятелями — Польщею і Німеччиною.

І. К.

Всеодно.

Ґенґстер до товариша по фаху:

—Іду до банку, щоб підняти трохи готівки.

—Маєш чекову книжечку?

—Ні, але маю револьвер...

Лев Максім.

ВОДА „ВІШІ"

Маєр Соловійчик не нарікав на долю. Був задоволений всім, що йому Бог ласкавий дав: кравецькою робітнею, в якій жила вся родина, а крім того дві кози, своїми бідними гостями та купкою дітей і шлюбною жінкою, що по десятій дитині висохла так, що виглядала наче страхопуд.

Маєр Соловійчик був задоволений долею і не траплялося, щоби в пятницю по вечері не говорив, радісно всміхаючись:

— Зовсім незле... Годі нарікати... Не найгірше ще живемо... Дай Боже, кожному жидові!

І голосно читав виїмки з „Пісні пісень" і з радістю в серці поглядав на цю, що дала йому вже десятеро дітей, та якій Бог у своїй доброті може й далі не відмовить благословення.

Та ніяке щастя не тревае вічно — це всі знають.

Від якогось часу Маєр Соловійчик став занепадати. Попсувалося щось у жолудку: стала його мучити щикавка, огидна згага будила зі сну.

Ципа Двойра — його жінка, сказала йому, щоб на ніч вимастився лоєвого свічкою. Та воно нічого не помагало.

І ніяке лікарство, яке добрі люди радили Соловійчикові, не помогло в його терпіннях. Щикавка і згага мучили його все більше. Тоді Цита Двойра рішила:

— Маєр, тут нема що зволікати. То, видно, вже така недуга, що годі буде обійтися без Фінкельштайна. Маєр, чи ти чуєш? Мусиш це зробити, коли вже не для себе, то для наших десятеро дітей, хай Бог дозволить їм дожити довгого віку!...

Соловійчик похитав головою.

Сам уже неразі думав над тим, щоби зайти до Фінкільштайна та порадитися того славного фельчера. Та все лякала його думка, що Фінкельштайн, зіпсований багачами та що сам жив як багач, заспіває дуже високу ціну.

— Цито, — сказав він сумно — Фінкельштайн має двох синів: один правдивий аптикар, другий вчиться на лікаря, чи ти розумієш, чим пахне така порада у Фінкельштайна?...

— Я розумію, Маєре, та що робити, коли треба? Коли з тобою буде зле, то хто дасть їсти нашим дітям, хай їм Бог дасть довгі літа?

Це вкінці переконало Соловійчика.

Не було людини в містечку, якої старий Фінкельштайн не знав би, тому не дивота, що знав також Соловійчика. Оглянув його докладно, обмацав живіт, казав показати язик, а потім сказав підсміхаючись:

— Ви, пане Соловійчик, нездужаєте зовсім по-панському. Інакше годі? Хе, хе... Це нічого страшного, не бійтеся. Можете з тим спокійно жити стодвацять літ!

— Та що робити, пане Фінкельштайн, коли мені таки недобре?

— Пити воду „Віші".

— Що?

— Пити воду „Віші" — повторив Фінкельштайн.

Соловійчик вишкірив з усміху зуби. Думав, що Фінкельштайн жартує.

Та Фінкельштайн якнайповажніше пояснював, що воду „Віші" треба пити стільки то й стільки разів денно, а після кожної склянки проходжуватися стільки то й стільки часу.

Фінкельштайн не жартував. Соловійчик дуже здивований не сказав уже ні слова.

Самособою в житті вже нераз чув про воду „Віші". Знав, наприклад, що воду Віші пє Лейзор Хейфец, власник торговлі шкір і двох домів. Воду „Віші" пив Арон Зольц, який ріжних крамниць мав більше, ніж волосся на голові, воду „Віші" пив Муньо Ліпшіц, найбільший на всю околицю торговець дерева. Та це були багачі, пани, то сам Бог казав їм пити таку аристократичну воду. Одначе ніяк не міг зрозуміти, щоби він, Маєр Соловійчик, нужденний кравець-полатайко, міг також пити воду „Віші".

— Щоби ви так здорові були пане Фінкельштайн, — сказав вкінці усміхаючись. — Що ви таке говорите? Я маю пити воду „Віші"? Я?

— Чи чув хто таке? Кажу йому, як чоловікові, а він питається мене, наче дитина. Я сказав вам: пийте воду „Віші", а будете мене благословити. Я скінчив.

— То ви найправду не жартуєте? Добре вже, добре... Я вже пішов. Вода „Віші" — хай буде вода „Віші"...

Соловійчик вийшов, а на вулиці усмішка не сходила з його уст.

Самособою, коли Фінкельштайн так говорить, то вже знає, що говорить. Та як це могло статися, що він, Соловійчик, має таку хоробу, на яку навіть не всі пани хорують? І хтож йому, Соловійчикові, повірить, що не придумав того всього лише на те, щоби чванитися перед людьми та їм очи милити?

Та в аптиці видали воду „Віші" відразу й навіть нічого не питалися, хоч там його знали дуже добре. Уявіть собі, не питалися його ні словечка, а аптикар, що сидів за прилавком, не підвів навіть голови та не поглянув навіть на того, що купував таку заграничну, справді панську воду.

— А то часи — думав Соловійчик по дорозі до дому. — Тепер уже кожний, хто захоче, може собі купувати воду „Віші", а аптикар навіть не споглянe на нього. Начеб уже не було ніякої ріжниці між панами та нуждарями... чи бачив хто щось таке?!

— Щож там? — спиталася Цита Двойра, як побачила чоловіка у дверях. — Що сказав Фінкельштайн?

— Що сказав?

Соловійчик поклав на столі пляшку.

— Краще, щоб нічого не говорив — удав страшно сердитого. — Бачиш оцю пляшку? Так, це вода „Віші"! І Фінкельштайн впевняє, що ніщо інше не може мені помогти... Оглянув мене від ніг до голови та аж розсміявся: „Ви, пане Соловійчик, самі в собі такі делікатні, що лише вода „Віші" моглаб помогти вам. Така хвороба, така хвороба й відкіля це в вас?" Ну скажи ти сама, чи то не справжній варят?

— Нічого більше не говорив тобі?

— Що мав мені говорити? Сказав, що мій орґанізм нічого іншого не знесе, бо за кару, видно, дав мені Бог таке делікатне здоровля!...

Соловійчик не переставав удавати загніваного й розжаленого, а всеж від того дня став лікуватися систематично. Пив воду „Віші" та тричі денно ходив на прохід. Як стрічав знайомих, не тратив нагоди й жалівся на долю:

— Так, пю воду „Віші" — ворив — та ви гадаєте, що то я пю? То моя тяжка гризота пе. Та що діяти? Фінкельштайн налякав мене. „Ви, каже, пане Соловійчик, маєте просто обовязок пити воду „Віші", нічого іншого не прийме ваш орґанізм: таке вже ваше здоровля делікатне". Будь ласка, скажіть, чи то моя вина, що я мушу пити воду „Віші", наче який Арон Зольц або Муньо Ліпшіц? Чейже то не моя вина?...

Всеньке містечко довідалося

З ДНЯ

ДОМАШНЄ МИСТЕЦТВО.

На конвенції американок з університетською освітою, що відбулась недавно в Денвер, Колорадо, виголосив доклад відомий виховник Вилієм Кар і сказав, що теперішній напрямок у вихованні жінок повинен прямувати до того, щоб навчити жіноцтво практичних наук: як добре і дешево купувати ріжні продукти, як прокормлювати родину, як робити дім привітливим, як виховувати діти.

В нинішній складній цивілізації всі ці речі відграють величезну ролю і, треба неабиякого фахмана, щоб у тих справах як слід визнавався. Бо ці речі, хоч може і дрібні, то численні і важні, та треба про них на кожному кроці памятати.

ПОКУПКА РЕЧЕЙ.

Фабрики випускають нині тисячі родів продуктів. Ми знаємо, що, наприклад, убрання є дешеве і дороге. За виставовим вікном, дивлячися здалека, те убрання, що коштує $15, виглядає таке саме гарне і добре, як те, що коштує $50. Та фактично це омана. Бо, звичайно, дорожче убрання є зроблене з кращого матеріялу, а також викінчення, себто робота, солідніша. Дешеве убрання вже по кількох тижнях змінеться, стратить форму. Добре убрання дасть довгу службу і заховає гарний вид. Тому деколи навіть з грошевого боку краще купувати дорожче убрання. Один знавець на ту тему завважив: „Я за вбогий, щоб купувати дешеві речі". Тим він хотів сказати, що лише той чоловік, що може розкидати грішми, може купити собі дешеве убрання, яке за пару тижнів він може викинути.

ІНШІ ПРИЧИНИ ВИСОКОЇ ЦІНИ.

Та колиб добра якість була одинокою причиною високої ціни, то ще справа не представлялаcяб такою заплутаною. Буває таке, що високу ціну склепи правлять не за саму якість, але за фірму, яка має широкий розголос і вважається дуже „модною". Платять покупці високі ціни також і за удержання коштовних склепів, що з якістю даної речі не має нічого спільного. Платять нераз високі ціни й тому, що власник, користуючись незнанням покупців, дорого за речі жадає. Хто не визнається на якостях, заплатить багато, з тим переконанням, що купив „дуже добру річ". Тимчасом він солоно переплатив за неї.

Те саме є з усіми іншими продуктами щоденної потреби: з хатними обстановами, а передівсім харчами. А тому, що це головно жінки роблять покупки, на згаданій конвенції жінок радили в тому напрямку повчати американське жіноцтво.

СПОРЯДЖЕННЯ ХАРЧІВ.

Спорядити добрий харч іще не залежить від того, щоб купити добру і дешеву якість, але також, щоб уміти той харч зрівноважити, умістити в ньогo ріжні складники, потрібні для тіла у потрібній скількості. Тіло потребує для свого росту і для своєї праці ріжних вітамін. Надмірна скількість одних вітамін, а відсутність інших на далеку мету може викликати ріжні хвороби. Недавно вчений професор Гайзнер заявив, що невідповідний харч може викликати 39 ріжних недуг.

Отож добра господиня мусить до певної міри бути лікарем, знавцем людського тіла, та відповідно до того кормити свою родину. Бо коли вона того не знає, то на далеку мету вона сама і її родина зачне хворіти на ріжні недомагання. Лікар стане вдома сталим відвідувачем.

Замітним у спорядженні доброго корму є й це, що він простий і дешевий. Нераз можна витрачувати великі гроші на корм, а проте він буде мало вартний, коли нема в ньому в належній скількості потрібних вітамін. Зате простий, але свіжий харч, з потрібними вітамінами, є здоровий і дешевий.

ДАЛЬШІ ОБОВЯЗКИ ЖІНКИ.

На тім обовязки жінки ще не кінчаться. Вона ще мусить бути душею дому. Від її такту, від її поведінки, мистецького смаку, залежить, чи даний дім є приємний, чи ні; чи є в ньому задовілля, чи ні.

Багато речей серед окруження дразнить людей, хоч вони несвідомі того. Також багато речей справляє їм приємність, хоч вони не свідомі того. Коли жінка по мистецьки прибере хату, коли сама тактовна, то вона зробить дім не „місцем, звідки всі розходяться", але „місцем, до якого всі сходяться", як влучно описала дім одна американка.

ВИХОВАННЯ ДІТЕЙ І СУСПІЛЬНІ ОБОВЯЗКИ.

Вкінці найважніші обовязки жінки це виховання дітей і її участь у суспільнім житті. Вчені однодушно ствердили, що характер дитини формується вже в перших роках її життя, ще заки вона піде до школи. А в тих роках дитина лишається майже під монопольними впливами матери. Це накладає на неї величезний обовязок.

Всі ці обовязки жінки дають їй, чи повинні давати, відповідні права і впливи на цілу керму суспільности. Ті права не лише належаться жінці, але вона не сміє з них добровільно зрікатись.

ЯК УКРАЇНЦІ ПЕРЕКУПИЛИ ПОЛЬСЬКОГО КОРОЛЯ

Як Казимир Великий зайняв у 1340. році Львів, ішла ще довго боротьба за галицько-волинське князівство. Колиж оконечно українські землі опинилися під польською владою, українцям ставало жити чимраз гірше. Вже король Казимир сказав виразно: „Не хочу помагати нікому, тільки моїм людям, бо вони помагали мені проти татар і інших ворогів; я здобув Русь своїми людьми (головно наємним німецьким військом!) і торговля має служити тільки моїм людям". За прикладом короля йшли і міщани: робили українцям ріжні обмеження не лише в торговлі, а і в ремеслі, в купованні домів, при урядах, у вірі та церкві. Спочатку ті обмеження були невеликі, бо наш нарід був іще сильний у Галичині, українське боярство було заможне, в урядах було багато українців, духовенство мало значний вплив, селянство було вільне, тож Польща мусіла рахуватися і з міщанством. Один із визначних міщан, Микола Русин, був членом міської ради і належав до суду. Він придбав собі у місті таке поважання, що в 1407. році магістрат вислав його з двома іншими міщанами до Волощини і там вони заключили торговельну умову з великою користю для Львова.

Та чим далі, тим більше закріплювалося польське панування. Сто літ після завоювання українських земель Польща завела панщину. Українська церква збідніла, втратила своє значення. В 1412. році перенісся до Львова з Галича латинський арцибіскуп і взявся сильно за те, щоб українців переробляти на латинників. **Із обуренням писав до короля, що українці свобідно відправляють свої богослуження.** Король Ягайло, що був ревний католик, дав 1423. р. арцибіскупові власть **переслідувати, вязнити та карати українців — як еретиків!** Та всеж латинське духовенство не змогло зробити багато. Дуже рідко трапляється випадок, щоб українець змінив обряд. Траплялося таке, що коли українець і змінив обряд, жінка з дітьми покидала його. Навіть як 1438. р. митрополит Ісидор прийняв унію з католицькою церквою і приїхав до Львова та став відправляти богослуження по костелах — українці прийняли його з невдоволенням і насміхами. В 1509. р. роздобув собі арцибіскуп у короля право іменувати для українців намісників, себто старших священиків, що мали вести нагляд над усім духовенством. Таким намісником іменував шляхтича Яцка Гдашицького, крім того король дав йому уряд архимандрита в монастирі св. Юра. Арцибіскуп думав, що як дістане в опіку духовенство, скорше запанує над народом. Та завівся на Гдашицькім, бо новий архимандрит не хотів іти за радами арцибіскупа, навпаки, боронив прав української церкви, особливо пильно працював між тими українцями, що змінили віру. Завдяки заходам Гдашицького вони наново стали вертатися до рідної віри. Зате арцибіскуп відібрав Гдашицькому намісництво, а на його місце іменував якогось Сикору, що вже став арцибіскуповим заушником. Цей Сикора ввів такий нелад у церковних справах, що між українцями повстало крайнє невдоволення. Українці стали думати над тим, щоб зробити кінець тим непорядкам.

Одинока рада була дістати власного єпископа. В Галичині в тих часах українське епископство було лише в Перемишлі; друге давнє єпископство в Галичі впало за польської влади. Тепер українці стали робити старання, щоби галицьке єпископство відновити і щоби його осідком був Львів. Коштувало це чимало трудів і коштів. Арцибіскуп ніяк не хотів на це згодитися, а він мав великий вплив у короля і проти його волі тяжко було щонебудь зробити. Тому українці взялися на хитрощі. Зібрали гроші, купили двіста щонайгарніших волів і післали їх до Кракова королевій Боні. Королева дуже любила такі дарунки, прийняла радо волі, обіцяла зайнятися тією справою та піддобрити короля. І справді король тепер уже став ласкавіший для українців. Як король приїхав до Львова, знов українські міщани дали йому пятьдесять волів, а королевій і ріжним знатним панам дали по 10, 20 волів. Так то розтратили більше як триста волів. Та воно оплатилося. Інакше булиб не дійшли до нічого, бо латинський арцибіскуп знов випросив собі у короля нову грамоту проти українців. Підкуплені урядовці подерли тепер на шматки той привілей, а замість того король дав дозвіл відновити українське єпископство. З великою радістю прийняли українці вістку про те. Це була перша перемога українського народу в Галичині, відколи дістався під Польщу. Коли Церква змогла двигнутися з упадку, можна було сподіватися, що і всі інші кривди будуть знесені. Єпископом вибрали міщани, шляхта і духовенство львівського купця Макарія Тучапського. Він був загально відомий як гарячий оборонець прав українського міщанства, а також і за кращу будуччину української Церкви працював дуже щиро. Тучапського вислали зараз на висвячення до київського митрополита. Треба було робити це чимскорше, щоб король часом не захотів відкликати свого дозволу. А можна було того сподіватися, бо арцибіскуп страшно лютився і викрикував: „Я того не лишу, поки живу! Русь мені підвладна, король не міг такого привілею видати без мене!"

Вибраного єпископа вела сторожа, зложена з української шляхти, щоб — як казали — арцибіскуп або який ляцький пан не здігнав його і не казав убити, бо **арцибіскуп кілька разів відгрожувався, що його вбе!** Митрополит небаром висвятив Макарія Тучапського на єпископа. Це ділося в 1539. році. Від того часу є у Львові українські єпископи.

УЖЕ ВИЙШЛА
накладом
ОБЄДНАННЯ УКРАЇНСЬКИХ ОРГАНІЗАЦІЙ В АМЕРИЦІ
СЛАВНА ПОЕМА ІВАНА ФРАНКА

МОЙСЕЙ
в англійськім перекладі
ВОЛОДИМИРА СЕМЕНИНИ
з передмовою Степана Шумейка
про життя й літературну діяльність
Івана Франка.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
Замовляйте в книгарні „Свободи":
"SVOBODA"
81-83 GRAND ST., P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ПЕРЕД ЗІЗДОМ „УКРАЇНСЬКОГО ЗОЛОТОГО ХРЕСТА".

Зближається закінчення ще одного року праці Українського Золотого Хреста.

За кілька днів відбудемо зізд, на якому здаватимемо звіти з тої діяльности, яку ми виказали в минулому році.

Як заступниця голови головної управи У. З. Х., мала я нагоду приглянутися до тої широкої активної праці, яку вела наша головна управа. Буваючи на кожних зборах, я пильно слідкувала за нарадами та звітами, які були предкладані урядницями У. З. К. про поступ та розвій нашої організації. І тому хочу тут піднести, що наша організація зробила великий поступ у цім році та виказала багато успіхів у праці для добра тутешньої еміграції, а головно для добра нашого поневоленого народу.

Ті успіхи можна було виказати тільки при енергійній та вміло веденій організації при співпраці та спільній помочі всіх урядниць головної управи. Така співпраця була не тільки в головній управі, але також і по відділах.

Доказом цього є сотки (понад 500) листів від відділів до головної управи, а також створення 26 нових відділів. Отсе нам треба мати на увазі, коли ми зїдемося на зізд й будемо радити над дальшим добром організації. Бо дальших успіхів на будуче ми можемо сподіватися тільки при дальшій співпраці, гармонії та згоді.

Марія Гук.

ЗАВВАГИ ЩОДО „СВОБОДИ".

Прочитавши заклик „Свободи", звернений до читачів, щоби подавали свої думки про газету, зачали і ми між собою обговорювати наш часопис. Отже висказую думку не так свою, як нас багатьох. Ми всі віримо, що „Свобода" старається усіми силами вдоволити своїх читачів. Ми даємо їй признання за те, як вона обстоює нашу народню справу. І хотілиб тепер почути голоси тих, що то нераз беруться критикувати „Свободу", а тепер не забирають голосу, коли сама „Свобода" їх взиває до критики, себто до заввагі вияснювання, що є добре, а що зле, і чому. Ми бажали би бачити в „Свободі" більше матеріялу про такі справи як: виховання дітей, організацію нашої молоді, а також про те, як виробляти сильні характери.

Булоб дуже вказаним, щоб можна подати історію України малими оповіданнями, писаними дуже простим способом, так, щоб це було приступне для кожного, навіть для малих дітей, особливо для тих, що вже зачинають ходити до української школи. Ми певні, що це булоб цікавіше й пожиточніше ніж „Тарзан". Тому краще булоб „Тарзана" зовсім викинути, або обмежити до одного оповідання раз на тиждень, а його місце, якщо це можливе, заступити ось такими короткими оповіданнями з нашої історії.

Михайло Похмурський,
Гартфорд, Конн.

М. Костишин.

ЛУКАВИЙ СВІТ

Весна! Природа царить в обнові,
Рожі, прибрані в барвистий цвіт,
Дишуть спокоєм струї чудові.
Не так з народом; лукавий світ,

Наївність горда, глум скажені́є,
Чорна неволя, тиранський гніт,
Страшне безправство кругом шаліє,
Сваволя вяже лукавий світ.

Чого він люто прижмурив очі?
Мрія в побіду, про „моноліт"!
Під вплив, тирани, зєднати хоче,
Ох, дивний дивний, лукавий світ.

Світе лукавий, хоч подивися
На бойовища, де труп стеливсь,
За що кров лилась, гей, озовися!
Чий в хвилях Тиси труп підносивсь?!

Про рівні права що сил горлаєш,
Чи з ним у петлях тягли на гак?
Як цініш рівність, чом не питаєш,
За що стріляли люд, як собак?

Ким заповнили тюрми без краю?
Гей, світе, світе! Полуди скинь!
Нехай не никне рівність у відчаю.
Глянь, румовища світять з святинь!

Борців могили кругом розриті,
„Береза" стогне. Чогож мовчиш?
Сироти, вдови горем прибиті,
Ти більш знущання вогонь ятриш.

Тобі байдуже, як на засланнях
Від сліз пролитих рветься проклін;
Твої бажання лиш на змагання,
Про рівне право замовк твій дзвін.

Ідеш в огнище пекла страшного,
Мовчиж! Про рівність не згадуй нам!
Не маєш правди слова одного,
З катами — катом станешся сам.

ВАЖНИЙ СВІДОК.

Коли громади людей шукали Рея Олсона, обвинуваченого за вбивство двох депутатів шерифа в Каліфорнії, поліція задержала його жінку Дольорес як „матеріяльного свідка".

небаром, що Маєр Соловійчик пє воду „Віші". Бляхар Шапіро Туркин, постійний Соловійчиків гість приніс йому якось тут до направи дуже виходжені штани та несміливо спитав:

— Скількиж ви візьмене тепер за це, пане Соловійчик? А може ви вже зовсім не робите такої роботи, може вже не маєте? Я чув, чув, ви мабуть пете воду „Віші"?

Соловійчик накинувся на нього:

— Дурень!

Решту дня Соловійчик був задуманий. Туркинові слова казали йому призадуматися. Коли інші є такої думки, що він Соловійчик, повинен тепер брати дорожче, то чому він сам досі не впав на таку думку?

І Соловійчик став брати дорожче.

І, як воно звичайно буває, одно потягло за собою друге.

Раз підчас ранішнього проходу стрінув Лейзора Хейфеца, чуєте, самого Лейзора Хейфеца, що також вийшов на прохід після води „Віші". Хейфец сказав:

— Відколи це ви, пане Соловійчик, проходжуєтеся в таку пору? — Чи ви так збагатіли, що можете позволити собі на проходи?

Соловійчик усміхнувся несміливо.

— Ні, пане Хейфец... я проходжуюся саме після води „Віші"...

— Гм, — усміхнувся маломістечковий багач. — Ви також пете воду „Віші"? Ну, якжеж вам, пане Соловійчик, робить ця вода?

І оба, хорі на цю саму недугу, стали гуторити по-приятельському, щиро, як звичайно хорі.

І між багачом Хейфецом та нуждарем Соловійчиком стала навязуватися якась невидна нитка симпатії, повстала між ними якась злука, стало Соловійчикові здаватися, що якимсь чудом дістався у світ багачів, в якому воду „Віші" пють, наче найзвичайнісеньку воду.

З того дня Соловійчик став несвідомо змінюватися. Почалося від того, що власний його варстат став неподобатися йому.

— Гарна хата, — говорив із жалем. — Хата якраз для чоловіка, що пє воду „Віші"!... Прости мені, Боже, то це таки справжній хлів! Кози разом із людьми — чи чував хто таке?

Потім уже не подобалася йому їда.

— Сам не знаю, Цито, що ти вариш? — нарікав. — Просто не можу нічого взяти в рот. Щож почати, коли вже моє здоровля таке делікатне, що навіть сам Фінкельштайн дуже дивувався?...

Вкінці перестала йому подобатися навіть Цита Двойра та прийшла така, пятниця, коли вже не читав виїмків із „Пісні пісень" і не дивився любо на цю, що на неї з радісним серцем споглядав кожної пятниці.

Це була капля, від якої переповнилася чаша.

— Маєре, що ти собі думаєш? — сердилася Цита Двойра, як роздягалася на ліжку та чіхала брудну висохлу, наче тичка, ногу, чому не йдеш до ліжка? Ти певно думаєш собі, що ти така знатна особа, тому що пєш цю прокляту воду „Віші", або тому, що той старий дурень Фінкельштайн наговорив тобі несотворені річи. Хай він має таке життя, а я не хочу й не годжуся. Хай чорти візьмуть твою воду „Віші"!

Пляшка вилетіла крізь вікно.

— А може тобі здається, що я не знаю, що ти вже зовсім здоров і вдаєш лише хорого, щоби могти робити такі жарти. А бодай трястя трясла тобою та ніякий жид, щоб не поміг тобі! Влази до ліжка, бо все піря випущу з перини! А дивітьно, який мені пан! Вже я йому не подобаюся! Княжни йому захочуеться! Ну, то я тобі кажу, що води „Віші" більше вже не будеш пити! Кажу це тобі, драбуго, бо ти здоров як бик!

Соловійчик хотів сердитися, одначе подумав хвилину та зітхнув тяженько.

Він здавна знав, що Цита Двойра все має рацію.

Тода „Віші" вилікувала його вже віддавна, та, на жаль, цяж вода затроїла його.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

СЕЙНТ ЛУІС, МО.

На Рідну Школу.

Як кожного року, так і тепер місцева укр. прав. громада влаштувала в У. Н. Домі при вул. Гикорі спільне свячене. При обіді предсідник попросив до слова о. Льва Кушніра, котрий виголосив коротку промову і змалював у ній український Великдень у старім краю, та згадав про положення нашого народу на рідних землях, зокрема в Карпатській Україні.

Членці Тов. Любов, від. 373 У. Н. С., причинилися до свяченого тим, що написали дуже гарні писанки. Накінець предсідник парохії подякував усім приявним за присутність, а комітетовим за труд і проголосив збірку на Рідну Школу, яка принесла $6.70. Ті гроші вислано через Обєднання.

Комітет.

БОФАЛО, Н. Й.

На інвалідів Карпатської України.

Зо збірки, котру переведено на свяченім у Бофало, Блек-Рак, переслав гром. Іван Грицковян через Обєднання на інвалідів Карпатської України $15.

ГЕРКІМЕР, Н. Й.

На жертви Карпатської України.

В суботу, 27 травня ц. р., геркімерська громада влаштувала забаву в честь громадян Янишевських з нагоди 50-літнього ювилею їх подружого життя. З нагоди цього золотого ювилею приявні виголошували привіти. А на кінець гром. Г. Головатий забрав ще раз слово і сказав про тих, що нині на вигнанні, мусіли покинути рідний край, Карпатську Україну, терплять голод і нужду, та попросив про жертви. Збіркою занялись: І. Верешко і Максимів. Зложили по $1: П. Брикайло, Янушевські, А. Янушевський, Д. Мерена; по 50 ц.: І. Верещак, М. Політило, М. Десь, Т. Факс, Д. Бурчицький; по 25 ц.: С. Максимів, Залупецький, І. Ніборачек, А. Вацік, Дубовий, О. Ангел, К. Ліщинський. Разом $8.25.

Присутній.

ДІТРОЙ, МІШ.

На школу в Угнові.

Пані А. Кізел переслала через Обєднання $8 з призначенням на школу в селі Угнові, пов. Рава Руська. На повищу суму зложилися жертви: $5 з каси 23 від. С. У. А.; Катерина Козак $2; Єва Стаськів $1.

ЮТІКА, Н. Й.

На Рідний Край.

Гром. Петро Луктей переслав до Обєднання $100 на Рідний Край. Цю суму зложили: пані Тетяна Прувько (Костів) $60; на Великдень при виході з церкви зібрано $8.55; на спільному обіді при церкві $13.10; на забаві в М. і К. Слободянів $5.50; Д. і М. Сороковські $5; У. З. Х. з каси $7.85.

На бажання жертводавців розділено ті гроші так: на поміч карпатським Січовикам $45, українським інвалідам $15, на Рідну Школу $15, для вдів і сиріт по полеглих героях $10, на бойовий фонд $10, на шпиталь у Львові $5.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МЕНВІЛ, Р. АЙ. Місячні збори Тов. ім. М. Драгоманова, від. 181., відбудуться в суботу, 1. липня, в годині 4. пополудні, в У. Н. Домі на Компилай Гил. Всі члени обовязані бути на цих зборах. Проситься всіх родичів, щоби привели свої діти на збори і вписали до Товариства й У. Н. Союзу. — П. Черкас, секр.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ДІТИ КОРОЛЯ БОЛГАРІЇ БОРИСА.

Князь Симеон має 2 роки, княжна Марія Люіза 6 літ.

ЯК ПРИЙШЛО ДО ВИРІШАЛЬНОГО ПОВСТАННЯ ПРОТИ ПОЛЬЩІ ЗА БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО

Відомий український історичний повістяр
АНДРІЙ ЧАЙКОВСЬКИЙ
малює цю цікаву добу
В СВОЇЙ ПОВІСТІ ПІД ЗАГОЛОВКОМ

ПЕРЕД ЗРИВОМ

Повість починається відданням 14-літнього Богдана Хмельницького, сина Михайла Хмельницького, сотника чигиринського полку реєстрових козаків, до езуїтського ліцею у Львові, та доведена до моменту, коли нелюдський сусід-лях розбив сімю й родинне життя Богдана Хмельницького й коли Хмельницький рішається шукати пімсти за свої особисті кривди, направляючи кривди ворогів супроти всього українського народу. Читач пізнає всі визначні дієві особи, що грали чільну ролю у великих переворотах тих часів, що остаточно змінили зовсім історію східньої Европи.

З портретом автора й передмовою.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.

Замовляйте:

"SVOBODA"
81-83 GRAND ST., (P. O. Box 346) JERSEY CITY, N. J.

ЖЕРТВИ НА УКРАЇНСЬКУ УЧАСТЬ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ

Товариства, братства і громадяни з Шамокін, Па.	$33.00
Громадяни з Перт Амбой, Н. Дж.	7.85
Тов. Соборна Україна, Ричмонд Гил, Н. Й.	2.00
Жертви від. 258 У. Н. С. і членів з Гавтздейл, Па.	9.50
Українська Кат. Парохія, Елизабет, Н. Дж.	5.00
Громадяни: О. Труш, М. Косоноцький, В. Гіль, С. Гріца, С. Сайчук, Н. Пігура з Джерзі Сіти, Н. Дж.	7.00
Марія Кінаш, Йонкерс, Н. Й.	10.00
Дочки України, від. 24 Союзу Українок, Елизабет, Н. Дж.	17.00
Громадяни: І. Березяк, І. Климишин, В. Дутко і М. Куба, Палмертон, Па.	4.00
Жіночий Клюб, Вотервліт, Н.Й.	37.50
Відділ 130 У. Н. С., Ню Йорк	9.50
У. Н. Союз, Джерзі Сіти, Н. Дж.	600.00
Ліга Української Молоді, Нюарк, Н. Дж.	15.00
Тов. Подільська Січ, від. 8 У. Н. Союзу, Йонкерс, Н. Й.	5.00
Український Гром. Клюб, Йонкерс, Н. Й.	5.00
Громадяни з Йонкерс, Н. Й.	11.50
Централя Союзу Українок, Ню Йорк	50.00
В. А. Вагнер, Джерзі Сіти, Н. Дж.	5.00
Тов. ім. Ольги Басараб, від. 46 Союзу Українок, Філядельфія, Па.	10.00
Українська Православна Парохія, Ню Йорк	10.00
Українська Католицька Парохія, Сиракюз, Н. Й.	10.00
о. М. Кузів, Сиракюз, Н. Й.	5.00
У. Н. Дім, Сиракюз, Н. Й.	5.00
Тов. Українська Січ, від. 317 У. Н. Союзу, Сиракюз, Н. Й.	5.00
Український Молодечий Клюб, Сиракюз, Н. Й.	5.00
Українська Запорозька Січ, від. 39 У. Н. С., Сиракюз, Н. Й.	5.00
Братство св. Ольги, від. 86 Провидіння, Сиракюз, Н. Й.	5.00
Український Гром. Клюб, Сиракюз, Н. Й.	5.00
Українські Католицькі Доньки, Сиракюз, Н. Й.	3.00
Відділ ОДВУ, Сиракюз, Н. Й.	2.00
Організація Оборони Лемківщини, Сиракюз, Н. Й.	2.50
Український Молодечий Клюб, Вилкс-Бери, Па.	10.00

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ.

АЛІКВІПА, ПА.

Організаційні збори.

У віторок відбулися в нашім відділі ч. 120 У. Н. С., ім. св. Миколая, надзвичайні організаційні збори. Збори відкрив предсідник відділу, Антоник, щирою промовою і попросив делегата останньої конвенції, Гр. Ятчишина, щоб той перепроваджував ті надзвичайні збори. Гр. Ятчишин повитав членство, а також запрошеного гостя, організатора кливлендської округи, п. Василя Загаєвича, та зчерги попросив його до слова.

Гр. В. Загаєвич у своїм одногодиннім рефераті переконливо і на основі незбитих фактів доказав про могучість нашого Батька Союзу і про ті добродійства, що їх членство дістає від своєї організації. Враження було таке, що отсі члени згодились допомогти зорганізувати в нашій місцевості відділ молоді: Гр. Ятчишин, який вписав зятя з дочкою і сина Івана, гр. Бац вписав дочку Анну і троє молодих дітей, предсідник Антоник вписав двох синів і дві невістки та внучку, Корнецький сина і дочку, секретар Кобаль сина Юрка з невісткою та дочку з зятем. (Слід зазначити, що секр. Ілько Кобаль походить зо „срібної землі", з Карпатської України, де щойно недавно пробудилось українське національне життя, а проте в останніх трагічних часах так по геройськи повели себе там наші українці). Гр. Бараник записав сина Миколу з невісткою і внучкою.

Діло йде добре. Разом з нашим Українським Клюбом коло церкви ми збудуємо найкращий молодий відділ не тільки в Аліквіпі, але на цілу околицю. Ми докажемо ділом, що не надурно Батько Союз посилав організатора. Вдяка належиться за зорганізування молодечого відділу касієрові Доминкові, Бацові, Бараникові, Антоникові, Корніцькому, Ятчишиному, Анні Бац, Іванові Сенькові та іншим. Ми вдячні Батькові Союзові, що памятав про нашу громаду, а ми докажемо ділом, що це вміємо оцінити, як на чесних українських громадян пристало.

Бо трапляються серед нас і такі, що то лише на словах патріоти, а в дійсності своїх дітей записали до чужих, ворожо до нас наставлених організацій. Аж жаль серце стискає! Та наша громада добре зрозуміла клич „свій до свого" і тепер ми всі йдемо вперед.

О. Антоник, предс.;
Н. Доминко, кас.;
І. Кобаль, секр.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ГЕМТРЕМК, МІШ.

Виявили національну зрілість.

Є в нас добрі сторони нашого життя, на які треба звертати увагу, бо вони підносять нашого духа. Ось тому згадую за день 11. червня б. р., коли то в нашій громаді відбувся похід зо старої церкви при вул. Ґрейлінґ на нову площу, на якій має бути збудована нова церква. Віддаль виносила одну і чверть милі. Хотіли ми, щоб цей похід був маніфестаційний, щоб виявив силу нашої громади. А тут погода не дописала. Думаємо, все пропало. Та ні. Прийшли маси нашого народу точно на девяту годину рано, сформувались і точно в означенім часі рушили походом. На переді банда, за нею цілоденна школа, молодечі клюби, скавти з бандою, сестрицтва, братства, наші діти з Дітройту під зарядом сестер служебниць, епископ, священство і т. д. Веюди повно українських одягів. Хлопці в синіх одностроях, а дівчата — з синіми пелеринами. Золотий Хрест у своїх одностроях, а гетьманський Червоний Хрест у білих. Бачимо ОДВУ, Союз Українок, відділи У. Н. Союзу і повно гостей. Люди дивились і не могли надивуватись, звідки взялося стільки народу. Ось те, що нас подивляли, це наш поступ. Бо подивляли за дисципліну і культуру, за те, що маємо так гарно виховану молодь, що маємо серце до свого рідного.

Йосиф Крупка.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

✝

Дня 24. червня 1939. по довгій недузі помер у Стейплетоні, С. Ай., Н. Й.

ВАСИЛЬ ФЕДІРКА,

довголітній член Бр. св. Арх. Михаїла, від. 211. У. Н. Союзу.

Родився в селі Підкамінь, повіт Рогатин, Західня Україна. До У. Н. Союзу вступив у 1922. році, прожив 47 років.

Покійний лишив жену Марію вдовою, дві сестрі: Катерину й Марію й брата Романа.

Похорон відбудеться в середу, 28. червня, в годині 9. рано, з дому жалоби, 143 Pine Pl., Stapleton, S. I., N. Y.

Земля Йому пером!

Т. Соколовський, секр.

ДОКАЗ.

Ми переконались на своє вдоволення, що найчастішою причиною, чому нас взивають до себе родини, з якими ми ще ніколи не мали ніяких зносин, це те, що ті родини, яким ми давали свої услуги колинебудь передше, нас тим новим родинам добре зарекомендували.

Це є для нас джерелом вдоволення, бо воно доказує, що ті люди, котрі приходили до нас за якоюсь услугою, сталися нашими приятелями.

STEPHEN J. JEWUSIAK & SON FUNERAL DIRECTORS

77 Morris St., Jersey City — Phone: Bergen 4-5989
34 E. 25 St., Bayonne — Phone: Bayonne 3-0540

ФАРМИ НА ПРОДАЖ

ФАРМИ НА ПРОДАЖ.
174 акри землі, нова „барна", 14 корів, яйівки, 2 коні, трактор і інші машини, сад, ліс, ріка, дім на 10 кімнат з електрикою. Вдова мусить продати за $12.000.
Також маю інші тамші фарми. Пишіть до свого агента українця:
MICHAEL GELLNER,
RINGOES, N. J.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР, ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

МИРОН ЛИТВИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниці, як далеко поза Нюарком. Вразі потреби телефонуйте до нас. Обслуга щира і чесна. — Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
Новий Український Ундертейкер
заряджує погребами по ціні так низькій, як $150. Обслуга найкраща.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as $150.
Telephone: Gramercy 7-7661

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 EAST 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-6577

Товстий торговець веде на поводі дуже худу шкапу для продажу. Його заглянув другий торговець і почав з нього глузувати:

— Ти добре зробив би, якби самий заліз у ту шкапу, то кругліша виглядалаб...

— Я це радо зробив би, відповідає товстий, — якби у шкапи був такий великий писок, як у тебе...

Сватання.

— Маю для тебе кандидатку на жінку: Вона мудра за дві панни, інтелігентна за три, а чесна за чотири.

— А скільки має років?

— За пять дівчат.

— Ти чув, що жиди втікають з Анґлії?

— Та чому? Таж там спокійно!

— О, ні, в Анґлії заводять загальний обовязок військової служби.

ТАРЗАН І СЛОНОЛЮДИ

(14)

Ціле пополудне і цілу ніч Станлі Вуд і Вен Ік шукали Ґонфалі. Нарешті вони, виснажені й знеохочені, вернулися до табору. „Я боюся, що нема ради", заявив поважно Вен Ік. „Якщо вона булаб жива, то відгукнулася би була на наші сиґнали".

Вуд потакнув безнадійно, а його товариш продовжав: „Якби я знав, що є хоч крихітка надії, то я продовжав би шукати її. Але надії нема, Стан. Ми ліпше робім своє діло. Я мушу йти додому. Я вже й так спізнився". Вуд сидів якийсь час мовчки.

А по хвилині відповів: „Я тебе не виную, Вен. Іди самий. Я лишаюся. Я не надіюся найти її живу, але бодай хочу знати, що сталося". „Ти не багато можеш зробити сам один". „Я пішлю ґінцем звістку Тарзанові. Як хтонебудь може мені помогти, то він певно поможе".

Шість ночей після того, як Вуд кидався нервово на своїм леговищі, фіґура притемнила вхід до його намету. Він скочив на ноги. „Тарзан!" „Я прийшов знайти Ґонфалю", сказав малполюд. Він був би говорив з меншою самопевністю, якби був знав небезпечні перепони, що його ждали.